

תוכן העניינים

1

מבוא

- ההיסטוריה אוגוסטה 1
- האימפריה הרומית של הקיסרים הסוורים 7
- שושלת הסוורים 11
- ממשל הקיסר 14
- משפט הצדק של הקיסר 20
- צבא הקיסר 28
- צבא ספטימיוס סוורוס 32
- הצבא המחודש 42
- מדיניות הגבולות של הסוורים 50
- קבוצות העילית והסוורים 52
- הרשויות המקומיות והסוורים 59
- פלבס הבירה והסוורים 63
- אזרחות רומית לכלל הפרובינקיאלים 69
- הבעיות מבית והסוורים 75
- רוח הזמן והסוורים 82
- דת האימפריה והסוורים 90

109

ספטימיוס סְוֶרוּס

- מאורעות עיקריים בחייו לפי סדר השנים 109
- חיי ספטימיוס סוורוס 116

161

פְּסַקְנִיוּס נִיגְר

- מאורעות עיקריים בחייו לפי סדר השנים 161
- חיי פסקניוס ניגר 166

192

קְלוּדִיוּס אֶלְבִּינוּס

- מאורעות עיקריים בחייו לפי סדר השנים 191
- חיי קלודיוס אלבינוס 197

221	אַנטוֹנינוּס קַרקלוּס
	מאורעות עיקריים בחייו לפי סדר השנים 221 חיי אנטונינוס קרקלה (קרקלוס) 229
249	אַנטוֹנינוּס גְטָה
	מאורעות עיקריים בחייו לפי סדר השנים 249 חיי אנטונינוס גטה 253
261	אוֹפּיליוּס מְקַרְינוּס
	מאורעות עיקריים בחייו לפי סדר השנים 261 חיי אופיליוס (אופליוס) מקרינוס 268
290	אַנטוֹנינוּס דִיאָדוּמְנִיאָנוּס
	מאורעות עיקריים בחייו לפי סדר השנים 290 חיי אנטונינוס דיאדומניאנוס 293
305	אַנטוֹנינוּס אֶלְגַבְלוּס
	מאורעות עיקריים בחייו לפי סדר השנים 305 חיי אנטונינוס אלגבלוס 314
359	אַלְכְסַנְדֵר סוּוֹרוּס
	מאורעות עיקריים בחייו לפי סדר השנים 359 חיי אלכסנדר סוורוס 369
447	נספח
450	ביבליוגרפיה
465	מפתח השמות

ההיסטוריה אוגוסטה

תשע הביוגרפיות שלפנינו הן חלק מקובץ תולדות חייהם של קיסרים אשר בעת החדשה זכה לשם 'המחברים של ההיסטוריות של האוגוסטים' (Scriptores Historiae Augustae, או בקיצור *SHA*, או *HA*, כמקובל בספרות המקצועית). שם זה זומן לקובץ ביוגרפיות אלה מידי המהדיר הביקורתי איסאק קסאובון (Isaac Casaubonus, 1559-1614). הוא לא היה המדפיס הראשון של מחזור ביוגרפיות זה. המגילה הקדומה ביותר של קובץ ביוגרפיות זה שבנמצא (מן המאה התשיעית) הודפסה לראשונה כמות שהיא במילנו כבר בדור הראשון של הדפוס, בשנת 1475, בשם של שישה מחברים שונים. שמותיהם נמצאו רשומים בראש הביוגרפיות השונות של הקובץ. עצם ההוצאה לאור המוקדמת בדפוס של הביוגרפיות האלה, יש בה כדי ללמד על מידת ההתעניינות שגילו כבר אנשי הרנסנס לתוכנה הכללי, והחשיבות שייחסו לעלילות חייהם של שליטי הקיסרות הרומית למען השלמת הידיעה המקיפה יותר וההבנה המעמיקה יותר של תולדות רומא הקיסרית.

קובץ ההיסטוריה אוגוסטה בשלמותו לא הגיע עדינו. קרוב לוודאי שהקובץ – המגילה המקורית – פתח בביוגרפיה של גרווה (קיסר בשנים 96-98) כממשיך את מחזור הביוגרפיות של סוטוניוס טרנקווילוס (חי בשנים 69-140) בן 'שנים עשר הקיסרים'. גם מתכונת הביוגרפיות בקובץ ההיסטוריה אוגוסטה אמורה הייתה להיות דומה בקוויה הכלליים לזו שפיתח סוטוניוס טרנקווילוס. סוטוניוס סיים את חיבורו בחיי הקיסר דומיטיאנוס (בשנת 96). זאת באשר להתחלתו האפשרית של קובץ ההיסטוריה אוגוסטה; ואילו סיומו של הקובץ – כמתברר מהערות שונות בתוך הביוגרפיות בקובץ עצמו – הסתיים בתיאור חייהם של הקיסרים שקדמו לקונסטנטינוס¹ (המכונה גם 'גדול'), הוא הקיסר הפגני האחרון, אשר עשה את

1 מגילת הקלף מתחילה בחיי הדריאנוס (ראו גולן, חיי הדריאנוס, עמ' 23), נמשכת בחיי הקיסרים האנטונינים (ראו גולן, חיי האנטונינים, עמ' 8), וממשיכה בחיי הקיסרים הסוורים שלפנינו. אחריהן באות הביוגרפיות של הקיסרים, בדרך כלל לפי הסדר, עד לחיי נומריאנוס (קיסר מילי/אוגוסט 283-נובמבר 284).

הנצרות לדת המדינה הרומית,² אף שספק הוא אם אמנם בעצמו התנצר עד לימו האחרון (שנת 337).

המחבר־העורך של הביוגרפיות שלפנינו בחר בכתיבה הביוגרפית מתוך רצון ברור להתחקות אחר הקורות על הגבעה הפלטינית ואישיה המרכזיים. הנחתו הבסיסית הייתה שכל כך הרבה נגזר בידי אישים אלה, מעשיהם כמחדליהם, בקביעת גורל האימפריה, עד שהיכרות קרובה עם אישיותם יש בה כדי לפרנס את הקורות. עוד בסוף המאה התשע עשרה, עת שהחלו מלומדים לבחון את הביוגרפיות של קובץ ההיסטוריה אוגוסטה בשיטות מחקר מתקדמות, פילולוגיות, היסטוריות ואחרות, עלו פקפוקים באשר לאותנטיות השמות של ששת המחברים המתנשאים בראש הביוגרפיות של הקובץ. השאלה הבסיסית שהתעוררה הייתה, האם באמת קובץ ההיסטוריה אוגוסטה הוא פרי יצירתם של אותם ששת המחברים השונים אשר שמותיהם מתנוססים בראש הקובץ, או שמא אחרת. גם תשע הביוגרפיות מן הקובץ שלפנינו מיוחסות לכאורה לשלושה מחברים שונים; מהן ארבע מיוחסות לאייליוס ספרטיאנוס (Aelius Spartianus), שלוש לאייליוס למפרידיוס (Aelius Lampridius), שתיים ליוליוס קפיטולינוס (Iulius Capitolinus). הביוגרפיות הרשומות תחת שמו של ספרטיאנוס נחשבות לרוב כמהימנות שבהן. הוא הדין בכל שנוגע לזמן חיבורן של הביוגרפיות הללו כולן. אמנם טרם התקבלה במחקר הערכה מוסכמת שמניחה את דעת כלל החוקרים. אך קרוב לוודאי הוא שקובץ ביוגרפיות זה זכה לעורך־מחבר (אחרון) אחד בסוף המאה הרביעית תחילת המאה החמישית.

המחקר גורס עתה תוך הסכמה רחבה למדי, כי לצורך כתיבת הביוגרפיות הראשונות של הקובץ היו לעיני המחבר־העורך חיבורים ביוגרפיים והיסטוריים מהימנים, אשר בהם הוא יכול היה להסתייע במלאכתו. לא כן הדבר ככל שהתקדם בשורת הביוגרפיות. העדויות המהימנות שיכלו לעמוד לרשותו הלכו ונתדלדלו. הסיבות להתמעטותן של אלה הן שונות. לא האחרונות שבהן נעוצות בחוסר הרגיעה ואי־הוודאות שפקדה את רומא בשני השלישים האחרונים של המאה השלישית. הנה כי כן כבר בימיו של המחבר־העורך (כעבור כמאתיים שנה מתקופת עיונו) התקשה הוא עצמו והמסייעים על ידו לאסוף תעודות בנות זמנן נאמנות ומספיקות כדי להעלות בעזרתן על הכתב דברים בדוקים על כל מי שנשא את השם קיסר. עוד קשה מזה נעשה המצב שעה שביקש לכתוב את תולדותיהם של אותם אישים שאמנם התקסרו, אבל לא זכו לשרוד במעמד הרם שאיוו לעצמם בכל מחיר, אלא זמן קצר בלבד. הללו, ששררו לרוב פרקי זמן קצרים מאוד, גם לא התאפשר להם להטביע חותם משלהם על המאורעות; וראו לדוגמה להלן חיי דיאדומנוס = דיאדומניאנוס אנטונינוס (הביוגרפיה השביעית בכרך זה). כמו כן מוצאים בקובץ ההיסטוריה אוגוסטה שורה של מתקשרים בפועל, אשר חייליהם בפרובינקיות שבהן

הם היו מוצבים אמנם הכריזו עליהם כעל קיסרים, אך אל רומא הבירה לעולם לא הגיעו.

העורך-המחבר, לנוכח מציאות זו, פתר תכופות את הבעיה המורכבת – של שמירת מתכונת הביוגרפיה כפי שקבע לעצמו מצד אחד והמחסור בעדויות הולמות מצד שני – בדרכו שלו. באין לפניו מסמכים כתובים בבחינת דבר דבור על אופניו, הוא בחר לסמוך על עדויות פחות מבוררות באמות המידה הלמדניות של הקפדנות ההיסטורית המודרנית. אין זאת שגם הללו היו מספיק סבירות בעיניו. אולם בדורנו יש אשר מתוקף כללי החקר נוטים לצייר עדויות מסוג זה כרופסות, ותכופות למדי – פעמים אף באורח שרירותי מדי – גם כפרי דמיונו היוצר של המחבר-העורך. נכונותו להשלים חסרים בעזרת עדויות פחות מבוררות בעינינו נבעה אפוא מכוח המתכונת הביוגרפית שעל פיה הוא בחר – שלא לומר התעקש – לכתוב, וגם מכוח ההיקף שקבע: להעלות על הכתב את חייהם של כל מי שנשא את השם קיסר.

מטלה זו שנטל על עצמו התבססה גם על ההנחה שנראתה בעיניו בהחלט כברת תוקף, שלפיה הקיסר באשר הוא – מעצם מסכת תפקידו הקבועים והמזומנים, ומעבר להחלטות ההיסטוריות החד-פעמיות שעליו לעתים לקבל – מתפקד במידה לא מבוטלת על בסיס של שגרה, כמעין סטראוטיפ. מן הטעם הזה מתברר גם, כי לדידו של המחבר-העורך, ניתן פעמים בקונטקסט של ביוגרפיה לאפיין אפילו באמצעות אנקדוטה את אישיותו של קיסר מסוים, כאדם וכפרט, כלמד מן החלק על השלם. המחבר-העורך ודאי סבר, בהסתמכו על אבחנות אלה ודומות להן, ועל הכרותו הבלתי אמצעית עם מרקם החיים של רומא (אמנם באיחור של מאתיים שנה, אך לא שונה בעיקרה), כי אי-דיוק מפרי עטו לעולם לא ירחק הרבה מעבר להטעיה שבגבולות אפיון תכונה כלשהי של הקיסר הנדון, ולא הרבה מעבר לטווח טעות מתקבלת על הדעת ונסלחת במהלך כלשהו שנקט אותו קיסר.

אפילו אם אין המחקר ההיסטורי שלם עם הנחות אפשריות אלה של המחבר-העורך, אין הוא יכול לוותר על הביוגרפיות. הרי גם במקומות שבהם המחבר-העורך לא נהג קפדנות של היסטוריון מחמיר, הוא היה קרוב יותר מכל כותב עתים מאוחר ממנו אל סבך החיים והסוגיות שבהן עסק בתוקף כתיבתו זו. מה גם שניכר בו, במחבר-העורך, כי הוא לא חסר את ההשכלה הדרושה לצורך הכתיבה שבחר, את הראייה החדה, השנינות, הרגישות וגם ההומור לעת מצוא כדי לרתק את קוראיו ולעוררם לחשיבה ביקורתית בסוגיות ההיסטוריות השונות שהוא העלה לפניו. איש זה, כעולה מרמזים שונים בכתוב, ניכר כי זכה להשכלה רחבה אף מעמיקה וחינוך רומי מתוקן. הדעת נותנת, על סמך קריאה בין השיטין בכתובו, כי הוא היה קרוב ברוחו לאריסטוקרטיה הרומית הישנה ואפשר כי גם ייחוסו בא ממנה.

מעט נשאר עד ימינו מן הכתיבה ההיסטורית והכתיבות הסמוכות לה (אוטוביוגרפיה, ביוגרפיה, הגות בת הזמן, סיפורת היסטורית וכיוצא באלה) מימות הסוורים. מצב דברים זה מאפשר רק לעתים לעמת ולאמת את דברי העדות מן 'המחברים של קובץ חיי האוגוסטים'.

עם העדויות העיקריות אכן מונים את הכתוב בידי בן התקופה דיו קסיוס (Dio Cassius Cocceianus, חי בשנים 150-235). דיו קסיוס היה יליד ניקייה בביתיניה. הוא היה איש מעלה; אביו היה נציב של רומא באסיה הקטנה, והוא דאג להעניק לבנו השכלה גבוהה, בעיקר משפטית. דיו קסיוס הבן הועלה למעלת פרייטור על ידי פרטינקס (קיסר רומא בשלושת החודשים הראשונים של שנת 193). הוא זכה מאוחר יותר לשמש קונסול מוסף ברומא בימי ספטימיוס סוורוס. בפעם השנייה שימש קונסול מן המניין בשנת 229, ושותפו לקונסולט היה לא אחר מאשר הקיסר אלכסנדר סוורוס. דיו קסיוס חיבר היסטוריה של רומא מראשיתה עד לימיו (שנת 229). אולם מכתוביו (בשפה היוונית) לתקופת עיוננו שרדו רק קטעים (מן הספרים עה-פ) והם מתייחסים אל השנים 212-220, מן הספרים עה-עז מצויים בעיקר תקצירים שאותם ערכו יוהנס קסיפילינוס (איש המאה האחת עשרה) וזונרס (איש המאה השתים עשרה). ניתן לומר שכתובתו של דיו קסיוס וביקורתו משקפות גישות סנטוריות. אולם מעבר לכך נחשבת עדותו כמביאה מידע מדויק ומהימן.

מחבר אחר בן הזמן הוא הרודיאנוס, יליד שנת 179. בית הולדתו היה קרוב לוודאי בגבולות הפרובינקיה סיריה. על פי ייחוסו הוא היה עבד קיסרי משוחרר, שהגיע ככל הנראה לדרגה של פקיד משכיל במנגנון הקיסרות. הרודיאנוס כתב את תולדות הקיסרות בשפה היוונית. חיבורו משתרע על פני שמונה ספרים ומקיף את פרק הזמן שפותח במות מרקוס אורליוס (שנת 180) עד לקץ גורדיאנוס השלישי (שנת 238). להלכה יש בו תיאור של מלוא תקופת הסוורים. ברם ידיעותיו נראות כמשקפות יותר גרסאות שרווחו על אודות הקיסרים בקרב חוגי הפקידות של הממשל האימפריאלי ופחות ידיעות בדוקות שהסתמכו על מסמכים וחקירה עצמאית. מחבר זה נוטה תכופות לגלוש אל רטוריקה ומיני מוסר השכל אשר מאפילים על העיקר, על ההיסטוריה שוודאי רצה לכתוב. על אף חשיבות החיבור כמסמך בן הזמן וכל הנובע מכך, עדותו מצדה ההיסטורית נחשבת מוגבלת באופייה ומחסירה בדרך כלל את עיקרי הדברים.

לוקיוס מריוס מקסימוס פרפטואוס (Lucius Marius Maximus Perpetuus) כתב עדות בת הזמן בשיטת הביוגרפיות. מסכת הביוגרפיות של הקיסרים שחיבר התחילה בקיסר נרווה והסתיימה בזו של אלגבלוס (קיסר בשנים 218-222; ראו להלן הביוגרפיה השמינית בספר זה). מהן נשתיירו קטעים מעטים בלבד. מריוס מקסימוס היה בן המעמד הסנטורי. תחילת הקריירה שלו בשירות הקיסרי הייתה בימיו של הקיסר מרקוס אורליוס. הוא שימש מפקד לגיון (הראשון האיטליקי) שעה שנלחם לימין ספטימיוס סוורוס נגד קלודיוס אלבינוס במערכה שנערכה צפונית ללודגונוס

(ליון) בשנת 197. מריוס מקסימוס אף נשא במשרת קונסול בשנית (בשנת 223). המחבר-העורך של ההיסטוריה אוגוסטה הסתייע בביוגרפיות של מריוס מקסימוס ונקב לעתים בשמו של מחבר זה כמקור. דבריו נראו בעיני המחבר-העורך של ההיסטוריה אוגוסטה כשקולים ומעוררי אמון.

על ספטימיוס סוורוס מסופר עליו כי חיבר אוטוביוגרפיה. סביר כי כתבה בערוב ימיו ותיאר בה את פועלו הקיסרי, ומרום מעלתו של האוגוסטוס השמיע ודאי את השגותיו והצדיק את מעשיו. בתחום זה ודאי עמדה כמופת לעיניו מסכת הדברים של עלילות (Res Gestae) הקיסר אוגוסטוס. אוקטוויאנוס אוגוסטוס כתב יותר דין וחשבון של מעשיו ופחות ביוגרפיה במובן הספרותי. דומה כי לספטימיוס סוורוס התאימה דרך כתיבה זו. שכן אם אמנם כתב, הנה לא נשתייר דבר עדינו ממנה.

אוטרופיוס (Eutropius), בן המאה הרביעית, מי שהיה ההיסטוריון הרשמי (magister memoriae) של הקיסר ואלנס (Valens, קיסר בשנים 364-378/9), מביא דברים קצרים על תקופת עיוננו. אוטרופיוס חיבר תקציר (Breviarium) של תולדות רומא מאז ייסוד העיר בעשרה ספרים. הפרקים 18-23 בספר השמיני הם מעניינים. אמנם אין זו עוד עדות בת הזמן, וכמות שהיא הנה מקוצרת מדי, אך לעתים אפשר להיעזר גם בה.

אורליוס ויקטור (Aurelius Victor), מי שהגיע למעלת נציב פרובינקיה (פנוניה) ושימש אף כממונה על העיר רומא (praefectus urbi) בשנת 389, נחשב מחבר שדיווחיו מהימנים. עדותו אף שמתארת בהכרח דברים מכלי שני וממרחק של כמאתיים שנה, היא חשובה אך מעטה.

אמיאנוס מרקלינוס (Ammianus Marcellinus) חי בשנים 330-400. הוא זכה למלא בצבא הרומי תפקידים בכירים. הוא חיבר (בשפה הלטינית) היסטוריה אשר הקיפה את ימי הקיסרות מלאחר הקיסר נרווה עד שנת 378 בקירוב. אולם חלקי החיבור שדנים בתקופת עיוננו אבדו, ורק מכלי שני שומעים לפעמים דבר שנוגע לפרק הזמן של הסוורים.

זוסימוס (Zosimus), הוא מחבר מרוחק עוד יותר מתקופת עיוננו, אך נחשב מבין ומהימן, אם כי לא מעמיק במיוחד. הוא החזיק בדרגה של איש אימונים של קיסר (comes). זמן חיבורו היה קרוב לוודאי סביב שנת 500. זוסימוס כתב בשפה היוונית ודן בעצם בשאלת שקיעתה של רומא. חיבורו התחיל בימיו של אוגוסטוס והגיע עד לשנת 410. ההתייחסות של חיבורו אל הסוורים היא בעיקר בספר הראשון בפרקים 9-13.

עדות מסוג אחר וחשובה ביותר היא מסכת הכתובות השונות בנות הזמן שנשארו חקוקות בעיקר באבן. כתובות אלה חושפות תחומי חיים שונים שבני הדור ביקשו להנציח, מהן כתובות זיכרון ושבח, הקדשות והחלטות בנות קיימא של יישובים, צווים של קיסרים וגם מצבות קבורה. יש אשר כתובות אלה נושאות מידע היסטורי רב ערך, וכך למעשה כל כתוב אחר כערכו אשר שרד. לא רבה אך חשובה היא

העדות שנחשפה חרוטה על לוחות ולוחיות ארד, ואף על עץ. כן חשובים לעיונו הדברים שעולים מן הפפירוסים בני הזמן שנשתמרו באדמת מצרים בעיקר. ערך רב ביותר שמור לכתוביות שהקיסרים הורו להטביע על גבי מטבעותיהם, והכתוביות שנחקקו במטבעות הערים שברחבי הקיסרות (אלה שהייתה להן זכות לטבוע מטבעות). כמותן רב ערכן של פסקאות שונות בקבצי החוקים של רומא, כפי שקובצו מדי פעם על דעת הקיסרים. גם אלה תורמות חלקן בשימור מידע היסטורי רב עניין מתקופת הסוורים ולהבנת עולמם של קיסרים אלה.

הקיסרים הסוורים היו בנאים גדולים. ככל שניתן לדובב עדות ארכאולוגית, של מפעלי הבנייה השונים שלהם – מצדם הטכני, הכלכלי החברתי והן האמנותי – זוכים אף מצד זה למידע רב חשיבות שממקור ראשון. אכן תכופות אפשר ללמוד על הקיסרים הסוורים מן הבנייה רבת הענפין שהם יזמו, ובכלל זה על דרכי ממשלם, אופניו והעדפותיו, אורחותיו ונימוסיו ברשות היחיד כברשות הרבים.

השנים שקדמו לחיי המחבר־העורך (האחרון הזה) של ההיסטוריה אוגוסטה לא היטיבו עם רומא והאימפריה שלה. שליטיה כבר פעלו אז תחת לחץ הבישופים הנוצרים מבפנים (בימי המחבר־העורך הם כבר אדוני דת האימפריה), ונאבקו בשארית אונם לבלום את הפלישות של הברברים שרק הלכו וגברו מבחוץ. רומא זו גרמה חרדה עמוקה בלב כל מי שנטה להזדהות עם עברה, עם תרבותה הרוחנית והחומרית ועם מהותה, לנוכח המוני הפורצים אל תחומה וכל אשר הללו הביאו עמם. מתברר כי התחושה והרצון שרומא, בת האידאל של אישים כמו המחבר־העורך, תמשיך להתקיים הייתה כבר לעת הזו נחלתם של חוגים פחות רחבים מבעבר.

אמנם רק דור אחד קודם לכן פקד את רומא קיסר ממין זה, הלא הוא פלוויוס קלאודיוס יוליאנוס (Flavius Claudius Iulianus), קיסר בשנים 360-363; בפי הנוצרים כונה יוליאנוס אפוסטטה, הכופר). אמיאנוס מרקלינוס ידע לספר כי קיסר זה, יוליאנוס, לפני המערכה נגד הפרסים נאם באוזני חייליו ובין השאר אמר להם כדברים הללו: 'אם תהפוכות הגורל יגברו עלי בקרב כלשהו, דייני שהקדשתי (vovisse) את נפשי למען העולם הרומי (pro Romano orbe) דוגמת בני קורטיוס³ ובני מוקיוס⁴ של ימים

3 Curtius; משפחת ייחוס ברומא. בייחוד נודע בנם מנליוס קורטיוס (Manlius Curtius) אשר למען הציל את מולדתו, רומא, הוא מציית לאורקול ורוכב חמוש ללא רתע אל תוך בקע שנפער לפתע בפורום של רומא.

4 Mucius; על אחד מהם גיוס מוקיוס סקיוולה (Caius Mucius Scaevola), סיפרו, כי לא נרתע מלהכניס את זרועו לתוך האש כדי להוכיח שהוא אדיש לכאב פיזי שעה שהוא נלחם למען המולדת (הוא לא הצליח להכות את פורסנה האטרוסקי, ויש שחשדו בו כי מפחד כאב הפצעים לא עלה המעשה בידיו).

עברו והמשפחה הנודעת של הדקיים⁵ (אמיאנוס מרקלינוס כג 5, 19). המחבר-העורך של ההיסטוריה אוגוסטה אכן השתייך אל חוג מחשבה זה.

העולם של רומא הפגנית, הישנה, היה קרוב אל לבו של המחבר-העורך של ההיסטוריה אוגוסטה יותר מזה של רומא הנוצרית בת ימיו על גילויי המיסיונריות האגרסיבית (ecclesia militans) שלה. הכתובים שלו נוטים מעיקרם להבליט את היתרון שבאותה שיטת ממשל אשר מותרת לסנט הרומי כר פעילות מכוונת ושיקול דעת עצמאי. הרפובליקה (במובנה הראשוני: המשטר הרספובליקני) הרומית מצטיירת לו כראויה לשמש דוגמה וקו מנחה גם לעומדים בראשה בדורות שלאחריה, אף לדורות הקיסרים של זמנו. רומא בת ימיו, סבר המחבר-העורך, רק יטיב עם עצמה אם תפיק לקחים מאותו עבר רב השראה ותהילה, ותאמץ אותו אל לבה. הסיבה שבחר להסתתר מאחורי שישה שמות של מחברים שונים אינה מרומזת בכתוביו. אך היא ודאי נבעה מרצונו שלא להתעמת עם הקנאות הנוצרית הגואה שאחזה את רומא של ימיו בסוף המאה הרביעית תחילת החמישית.⁶ ואמנם אין המחבר-העורך מפנה את חיבורו כמתמודד או מתפלמס עם הקורא בשפה הלטינית באשר הוא. המחבר-העורך חוזר ומציין כי חיבורו זה נועד לכאורה לקיסר של רומא, ואף קיסר זה הוא מדורות עברו כביכול, כמו קונסטנטינוס (ראו לדוגמה להלן חיי גטה, משפט הפתיחה). המחבר-העורך מלכתחילה כיוון אפוא את חיבורו אל קוראים יחידים מביני דבר. על כך מעידים גם דרך כתיבתו וסגנונו. הנחותיו המקדימות היו שקורא, מבני חוגו בעיקר, הוא בעל ידיעה כללית מספקת בקורות רומא, ואילו תפקיד כתיבתו הוא להראות לו בעזרת הניסיון המוכח את הרצוי לקורות האימפריה, אם בכוחן של הדוגמאות החיוביות ואם של היפוכן, השליליות. כל זאת כשלענינו רומא בת האידאל שלו.

האימפריה הרומית של הקיסרים הסוורים

האימפריה הרומית האריכה ימים הרבה. סדריה, אורחותיה ארגונה ומשפטה המשיכו לשמש מקור לחיקוי, הדרכה והשראה לאירופה עוד שנים ודורות גם לאחר שהיא

5 Decii; אחד מבני המשפחה, פובליוס דקיוס מוס (Publius Decius Mus), שימש גם קונסול (נראה כי בשנת 340 לפסה"ג), וסיפרו עליו כי הכריז על הקדשה (devotio) שהוא מקדיש את עצמו למען הניצחון של רומא, ובמלחמה שניהל למענה אמנם שעט אל תוך שורות האויב (שם מצא את מותו; ראו ליוויוס ח 6, 9-11).

6 בבית הסנט עמד מימים ימייה מזבח לאלת הניצחון Victoria. עם התעצמות הנצרות ברומא החל מאבק סביב סילוק 'סמל האלילות' הזה מן הסנט. בשנת 382 סילק הקיסר גרטיאנוס את מזבח האלה ויקטוריה מן הסנט; ואכן לאחר שהמזבח של ויקטוריה הורחק והוחזר פעמים מספר, הוא סולק לתמיד בשנת 394 על ידי הקיסר תאודוסיוס ה-1.

עצמה עברה מן העולם. במידה מסוימת מהלכת רוחה של האימפריה הרומית על אירופה עד עצם היום הזה. ארבעים שנותיה (למען הדיוק בשנים 193-235) של שושלת הקיסרים הסוורים ברומא נראות לכאורה כפרק זמן מצומצם למדי, לעומת מאתיים (יותר) השנים שחלפו מאז ראשית ימיו של המשטר הקיסרי (הנודע בשם פרינקיפט *principatus*) שכוונן אוקטוויאנוס אוגוסטוס ברבע האחרון של המאה האחרונה לפסה"נ. אכן כל אותה עת התנסתה האימפריה הרומית כמעט באופן רצוף בשושלות של קיסרים, ככל שהללו השכילו לכוונן ולהתמיד בהחזקתן.

אצביע בראש ובראשונה על שושלת היוליו-קלאודים, זו שאוקטוויאנוס אוגוסטוס עצמו כונן, ושהאריכה ימים על הכס עד וכולל הקיסר נרוון (משנת 27 לפסה"נ-68 לספירה); או זו של הפלווים (אספסיאנוס ושני בניו אחריו, בשנים 69-96), אף זו של האנטונינים. למעשה יזם הדריאנוס (הקיסר בשנים 117-138) את כינונה של שושלת זו; הוא אימץ את אנטונינוס פיוס כדי שיירש אותו בכס, וכך עד וכולל קומודוס, (בשנים 138-192). מבחינה זו הייתה שושלת הסוורים רק חוליה מצויה נוספת ברצף השלטון האימפריאלי הערוך במתכונת של שושלות. אולם יותר מאשר בשנים עברו בלטה עתה במיוחד העובדה שאין עוד פני האימפריה כתמול שלשום. הפעם הקיסר לא רק שכן רומא לא היה, אפילו בן איטליה לא היה.

מוצאם הפרובינקיאלי של מכונני שושלת הסוורים, תמונת עולמם מבית ואישיותם, כמו גם הנסיבות שהביאו אותם אל השררה העליונה, כיוונו אותם לראות את האימפריה הרומית בראייה חדשה ושונה מזו של קודמיהם. הדרך שהם בחרו ללכת בה הושפעה במידה רבה מהערכות והשגות שלא היו נחלת קודמיהם, בני רומא ואיטליה, על כס הקיסרות. הביוגרפיות של הקיסרים הסוורים מן הקובץ של ההיסטוריה אוגוסטה (*Augustae Historiae*) שלפנינו אמנם מעלות מן האבחנות האלה ועוד רב מזה על פי דרכן המיוחדת.

ספטימיוס סוורוס שעה שהתבסס על כס הקיסרות נפנה להירשם בספרי החוק והמשפט של רומא כמי שאומץ על ידי הקיסר מרקוס אורליוס המנוח (שמת כבר לפני חמש עשרה שנה, בשנת 180). אימוץ פורמלי זה (באביב שנת 195) – מכוח המוסכמות הרווחות אז ברומא – נועד להצביע על כך כי ספטימיוס סוורוס איננו בחזקת חדש ומתפרץ על כס האימפריה. רצונו של ספטימיוס סוורוס היה כי ייחשב מעתה גם לאחיו של הקיסר קומודוס (ששלט אחרי מות אביו מרקוס אורליוס משנת 180-סוף שנת 192). סוורוס היה מעוניין לא רק בצד הלגליסטי⁷ לא פחות מזה היה לו חשוב שהאימוץ (המוזר בלשון המעטה שהוא יזם לעצמו) יתקבל בהערכה על ידי

7 למעשה היה בצעד זה גם פן כלכלי. בתור 'בן' למשפחה ראשונה במעלה זו של מרקוס אורליוס, היינו בתור בן ואח, נמצא ספטימיוס סוורוס יורש גם את הרכוש הפרטי (*res privata*) של בית האנטונינים. כל זאת להבדיל מן הנכסים שבאו אל רשותו מעצם היותו הקיסר, אלה הנכסים שנתונים על פי חוק האימפריה בשליטת הפרינקיפט (*patrimonium principis*).

הבריות. ולפי שקומודוס נרצח בלילה האחרון של שנת 192, הנה הוא, סוורוס, בא באורח טבעי למלא את השושלת החסרה. מכאן ולעומתו צריך היה להיחשב, להלכה, פרטינקס (Pertinax), ששימש קיסר אחרי קומודוס עד שנרצח, מ־1 בינואר 193-29 במרס באותה שנה) למעין alter ego ('אני שני') שלו. ספטימיוס סוורוס כקיסר אמנם הוסיף את השם פרטינקס לשמו הרשמי. ואילו התופסים האחרים את כס הקיסרות, כמו דידיוס יוליאנוס (Didius Iulianus), קיסר מ־28 במרס-1 ביוני), פסקניוס ניגר (Pescenius Niger) וגם קלודיוס אלבינוס (Clodius Albinus) שהתקסרו, מקומם יוכר רק בין המשיגים גבול לא להם וכאויבי המדינה של רומא.

סמכויות השררה במשטר הפרינקיפט שכוונן אוקטוויאנוס אוגוסטוס אמורות היו להיות מוענקות למיועד לקיסר על ידי הסנט. בשיטת המשטר הקיסרי מילא לכאורה הסנט את מקום אספות העם של ימי המשטר הרפובליקני. הקיסר אמור היה להיות – כאמור – האישי אשר הסנט הוא בבחינת הבוחר בו וסומך עליו ראשון את ידיו. אולם למעשה דאג כבר אוקטוויאנוס אוגוסטוס עצמו לרוקן מתוכן את ההסדר הזה. הוא אמנם פעל באופן שהסנט יאשר את קיסרותו, אך זאת בדיעבד, לאחר שכבר קבע את המועמד מקרב בני משפחתו. הבאים אחריו על כס הקיסרות הלכו בעניין זה כמו באחרים בעקבותיו.

הקיסר, מכוח מעמדו, היה גם המפקד העליון של צבא האימפריה. באי הסנט ידעו כי אין בכוחם להתעמת, גם לא להתמודד, עם מפקד הלגיונות כולם. הנורמה שנשתרשה אפוא הייתה שהקיסר, או מוטב המשפחה הקיסרית, מינתה מקרבה את היורש למשרה העליונה של האימפריה, ואילו הסנט אישר לאחר מעשה את אשר הביאו לפניו הללו.⁸ יותר מזה, אוקטוויאנוס אוגוסטוס גם פעל שיעניקו לו, לקיסר, הכרה גם של בחיר האלים,⁹ במשמע שלא בידי אדם לערער אף להרהר על בחירתו ומעמדו וגם על מעלליו.

8 טקיטוס (ספרי השנים יב 69) מתאר מצב דברים כזה בבית היוליו־קלאודיים. הצבא (כאן החיילים הפרייטוריאנים) סמכו את ידם על נָרוֹן, תוך התעלמות מברטיניקוס, בנו הביולוגי של הקיסר קלאודיוס שמת (הורעל בעורמה). למעשה עמדה אם נרוֹן מאחורי צירוף הדברים הזה. אולם לענייננו ברי שבעקבות החלטה זו של הצבא באה חוות הדעת של הסנט (sentential secuta patrum consulta militum) המאשרת אותה.

9 אוגוסטוס לא חידש בתחום זה. הוא הלך בעקבות ניסיון חיובי רב שהדהה גם בזיכרון ההיסטורי של הרומאים. משכיל רומאי קרא יוונית ובהומרוס (איליאדה, 203-206) על המלך הראוי, אשר קיבל מבן קרונוס (זאוס) 'את השרביט ואת החוקים' (ὄψιν ἔθηκεν ἄσπερον ἔχον, 'כדי למלוך' (τύχῃ βασιλεύειν). כך מלכי פרס האחמנידים (וגם קודמיהם על כס ממלכת המזרח הגדולה). רדיווש (במחזה של אייסקילוס, הפרסים 762) מכריז כי האל העניק לו את השררה על אסיה. אלכסנדר המקדוני, אשר עורר את סקרנותו של אוקטוויאנוס אוגוסטוס (סוֹטוֹניוֹס חיי אוגוסטוס צד), ראה את עצמו, בייחוד לאחר ביקורו אצל האורקול של נווה המדבר סיווה (במצרים), כמי שראוי להיחשב כבן אלים, משמע בחיר האל וכבנו (ὡς ἄπὸ πατρὸς) של

אמנם קרה בעבר שבעתות משבר ניסה הסנט לגלות יוזמה משלו בנושא מינוי הקיסר, כמו לדוגמה אחרי קצו של נרון (ביוני 68), שעה שסמך את ידיו על סרוויוס סולפיקיוס גלבה (Servius Sulpicius Galba), סנטור מכובד בן שבעים, בעל קריירה ציבורית ארוכה בשירות המדינה. אולם אז, מתברר, הסתככו הדברים מאוד. אמנם מועמד הסנט בא מקרב הפיקוד הצבאי הבכיר, אך בעיני עמיתיו – המפקדים הבכירים האחרים שנראו בעיני עצמם לא נופלים במשהו מגלבה להחזיק בתפקיד הקיסר – נחשבה בחירה זו כשרירותית. לעומת זאת מוסכם היה על הכול כי רצוי הדבר שהאיש, אשר נועד להיות המצביא העליון של צבא האימפריה כולו, יהא בר סמכא בעסקי חילות ופיקוד. סבך הניגודים הזה, אחר מות נרון, הגיע עד כדי כך שמצביאים נלחמו זה בזה בראש הלגיונות שסרו למרותם למען זכות בכוח הזרוע במשרה ובמעמד של קיסר האימפריה הרומית. ומאחר שהלגיונרים לא היו שכירים זרים, כי אם אזרחים רומים נושאי נשק, הפכה ההתמודדות ממין זה לאלתר למלחמת אזרחים עקובה מדם על כל השלילי העולה והנובע ממנה (ראו סוטוניוס, חיי גלבה, חיי אותו, חיי ויטליוס, חיי אספסיאנוס).

לנוכח הקורות בשנה זו (68-69) – על פי כינויה בהיסטוריוגרפיה הרומית 'שנת ארבעת הקיסרים' – חשו ברומא כי איש לא יצא נשכר מדרך זו של העמדת קיסר חדש. לאחר מעשה החלו גם בסנט להשלים עם 'השיטה השושלתית' בבחינת הרע במיעוטו. יותר ממאה שנים התנהלה העברת השררה הקיסרית בשיטה זו בלא שפיכות דמים יתירות, לא כל שכן בקנה מידה של מלחמת אזרחים נוסח שנת ארבעת הקיסרים, זו שלאחר מות נרון.

ספטימיוס סוורוס רצה גם כן להבטיח את השררה העליונה ליוצאי חלציו, וסבר כי יוסיף תוקף ליוזמתו, אם ישלב את ביתו שלו בשושלת שקדמה לו. מה גם שמדובר היה בשושלת המאוד מכובדת, זו של האנטונינים, בעוד שהוא עצמו היה חסר ייחוס, אם של רומאי ואם של איטליקי שורשי (למעשה בבית הוריו עוד המשיכו לדבר כנענית כמימים ימימה). לאחר שגבר ספטימיוס סוורוס על מתחריו, לא נמצא עוד איש שירצה לחלוק עליו. בתנאים אלה האימוץ שיוזם, להתחבר אל בית האנטונינים, נראה שלא עורר טרוניות גלויות. במקורות שלרשותנו אין שומעים כי הטיחו בסוורים האשמה של מתחזים או דברי ערעור שיגרעו מהלגיטימיות שלהם. יתרה מזו, עובדה היא כי ברגע של משבר (בשנת 218) השתכנעו הלגיונות הרומים (גם לממון היה כמובן חלק נכבד בהשתכנעות זו) לאמור שאגבלוס (גם הליוגבלוס)

זאוס=אמון (ראו פלוטארכוס, אלכסנדר כז 3). כן נהגו יורשי אלכסנדר התלמיים והסלאוקים אשר רומא הייתה בבוא העת ליורשתם. השגות ממין זה היו מקובלות גם על הסוורים. קוראים אנו שקרקלה סיים נאום לפני באי הסנט בשנת 212 (הרודיאנוס ד 7-5), לאמור: 'כשם שזאוס מחזיק במלכות בקרב האלים, כך הוא העניק לאחד (והוא כמובן התכוון לעצמו, הקיסר) להחזיק בשררה על בני האדם'.

בן הארבע עשרה, הוא אמנם בן טבעי של קרקלה, משמע בן השושלת; ומכאן שהקיסרות מגיעה לו. ואכן התקסרותו של הצעיר הזה הפכה לבעיה טכנית מעיקרה ולפורמלית בלבד.

ברם למרות התחברותו של סוורוס אל בית האנטונינים, מן הראוי לראות בשושלת הסוורית ישות קיסרית נפרדת, לעצמה, גם בשל מהותה וגם בשל הדרך שבה ביקשו בניה לראות את הקיסרות. שכן בימי הסוורים נמצאה האימפריה לראשונה ניצבת על פרשת דרכים ברוב תחומי הווייתה החברתיים, הכלכליים, הפנים פוליטיים, הצבאיים והדתיים. המציאות האימפריאלית דרשה מן הקיסרים הסוורים, דומה כי הרבה יותר בתוקף מאשר מקודמיהם, לפעול בתחומים האלה. פועלם אכן הטביע חותם משלו בתולדות האימפריה הרומית והציב ציוני דרך חשובים ומכריעים להמשך דרכה ועתידה. על אחדים מהם ניתן להלן את הדעת כהכנה לקראת עיון בביוגרפיות של הקיסרים הסוורים שלפנינו מקובץ ההיסטוריה אוגוסטה.

שושלת הסוורים

מכונן השושלת, ספטימיוס סוורוס, נולד בלפטס מגנה (גם לפקיס מגנה, Leptis Magna), במזרחית שבערי הפרובינקיה אפריקה (כיום במדינת ליביה). ראשיתה בייסוד של פיניקים (=כנענים) שנועד לשמש לסוחריהם עיר שוק ומסוף אל מרחבי הארץ הגדולים שבירכתיה, וכתחנת (נמל) ביניים להפלגות במרחבי הים התיכון המערבי ואף מעבר לו. בראש מנהל העיר עמדו שני שופטים (sufetes); וכך, בשם הכנעני המשיכו להתקרא שני הבכירים בניהול העיר גם תחת ממשל רומא. הלשון הכנענית המשיכה לשמש כאן שפת המקום גם לאחר הכיבוש של רומא. עובדה זו לא הפריעה לקיסר טריינוס להעלות אותה למעמד של קולוניה, והיא אף כונתה לכבודו מעתה בשם *colonia Ulpia Traiana Leptis Magna*. בסיסה הכלכלי היה איתן ומשפחות אמידות כמו זו של ספטימיוס סוורוס נמנו עם בעלי האזרחות הרומית ומעמד הפרשים. משפחות מסוג זה יכלו להרשות לעצמן ללא קושי לשלוח את בניהן להמשך לימודים ואולי גם לקריירה ברומא, הבירה האימפריאלית. סוורוס למד אפוא לימודים מתקדמים ברומא. הוא בחר במקצוע הרטוריקה, מעין שילוב של מקצועות שונים שמתחום מדעי הרוח ומדעי המדינה, ועניינים מתורת המשפט. למשפחת ספטימיוס סוורוס היו ברומא הבירה שארי בשר בעלי אמצעים אף הם, ואפילו מקורבים אל בית הקיסר מרקוס אורליוס. קרובים אלה באמצעות קשריהם פתחו לפני ספטימיוס סוורוס את השער אל מעלות השירות הקיסרי. ספטימיוס סוורוס התגלה לאחר זמן קצר בלבד כבעל כישורים הולמים מאוד את השירות האימפריאלי הבכיר. כבר בגיל עשרים ושש-עשרים (בשנת 173/4) זכה למינוי של שליח הקיסר כמעמד רם בפרובינקיה אפריקה (*legatus proconsulis*)

¹⁰(Africae), דבר אשר ודאי הסב אליו את תשומת הלב של אישים רבים שפעלו במחיצת הקיסר ובמנגנוניו. קידומו במעלות הצמרת הפיקודית של הצבא הרומי התנהל ללא עיכובים. חזקה כי הקידום הזה לא רק הרבה את בטחונו העצמי של ספטימיוס סוורוס, כי אם גם עורר בו ציפיות יתר מעצמו.

בעת המשבר שנתגלע בעקבות רצח קומודוס קיסר (בלילה האחרון של שנת 192) כבר שימש ספטימיוס סוורוס לגט קיסרי על הפרובינקיה פנוניה העליונה. סוורוס בן הארבעים ושש נמנה אז עם המצביאים המעטים אשר הופקד בדיהם כוח צבאי של יותר מלגיון אחד. בנסיבות שנוצרו בעקבות רצח הקיסר פרטינקס (28 במרס 193) – מי שהספיק לשמש פחות משישים יום בכס האימפרטור – ראה סוורוס את עצמו מוכן להיכנס למירוץ, האלים בסופו של דבר, להשגת השררה האימפריאלית העליונה שהתפתחה.

למרות היעדרו של כתוב מובהק שיעיד על טיב ההתגודדות הסיעתיות שהניעו את הסנט הרומי באותם ימים, ברור הוא כי יש לראות את כלל המהלכים – מאז רצח קומודוס (כאמור בלילה האחרון של שנת 192 עד מעשה התקסרותו של ספטימיוס סוורוס ב־9 באפריל 193) – כפקעת מדינית אחת. ברם מהר מאוד התברר ברומא הבירה, כי כמו ספטימיוס סוורוס נהג לפחות עוד מצביא אחד, שליח הקיסר על הפרובינקיה סיריה (סוריה) ומצביא החילות המוצבים בתחומה, הוא פסקניוס ניגר (ראו הביוגרפיה השנייה בספר זה). בסבך ההתרחשויות האלה פעלו והופעלו באותם ימים סיעות שונות של סנטורים בתיאום עם מפקדי חילות בכירים. ברור היה לסנטורים, כי ללא תמיכת הכוחות הצבאיים המופקדים בידי המצביא הבכיר שלטעמם, אפילו אם יוכרו כמועמד הסנט כולו, לא יצליח לפלס לו דרך אל הכס האימפרטורי לא כל שכן להחזיק בו. אמנם מחזור היה לכול כי בכל מקרה המדובר הוא בהתמודדות בין יחידים שגוררים אחריהם את המרובים (החיילים), ולא בין סיעות בעלות אידאולוגיות ועקרונות מובחנים שונים. היו אלה בסך הכול אישים אשר במצב שנוצר ראו את סיכוייהם האישיים להעפיל אל כס הקיסרות כלמעלה מסבירים. לעומת זאת, ככלל, היה עניין רב לסנטורים למנוע את ההידרדרות של ההתמודדות הזאת אל מבחני כוח גורפי כול, שאינם אלא מלחמות אזרחים שטופות דם אשר גם רומא הבירה לא תנוקה מהן.

החלטתו של ספטימיוס סוורוס להתמודד על כס הקיסרות קשורה במידה לא מבוטלת גם לאישיותה של אישתו השנייה זה כעשר שנים ואם שני בניו הצעירים יוליה דומנה. ספטימיוס סוורוס לקח אותה לאישה לאחר מות אשת נעוריו. מתברר כי יוליה דומנה הייתה קרוצה מחומרים קרובים לאלה של ספטימיוס סוורוס בעלה.

10 כלשון פירושה מטלה מיוחדת לביצוע, שהופקדה מטעם רשויות רומא הרפובליקנית בזמנה בידי איש בעל כישורים וניסיון מנהלי מוכח. ברבות הימים, בימי הקיסרות, זוהתה לשון המטלה (provincia) עם הטריטוריה שעליה הופקד אותו שליח (legatus).

השאפתנות וההתנשאות היו מוצנעות באופי של שניהם. יוליה דומנה הייתה בתו השנייה של הכוהן העליון לאל החרה-השמש באמסה (Emesa כיום חומס, בסוריה), האלוהות הבכירה של המקום. משפחתה הייתה בעלת נכסים מרובים וייחוס גדול ורב שנים בעירם. אבות המשפחה היו בעבר לא רק הכוהנים של האל הבכיר באמסה, כי אם גם נמנו עם שליטיה. מעמד מיוחד זה של משפחת יוליה דומנה נשמר עד אשר העיר עברה לשליטה הישירה של הרומאים. כמקובל על הרומאים ולשיטתם הם העדיפו לפעול בפרובינקיות באמצעות משפחות העלייה המקומיות (מה שמכנים בשם שיתוף פעולה). ראש המשפחה של אבות יוליה דומנה ידע בעיתוי המתאים גם לרכוש את האזרחות הרומית, והתקרא כיאות יוליוס על שם (כמקובל) משפחת מעניק החסד (=האזרחות; בימי הקיסר קלאודיוס, בשנים 41-54). שמו מבית היה פְּסִיאָנוֹס, שם שנגזר מן התיבה הפיניקית: כלי קודש. כאזרח רומאי הקפידו לכנותו בשם יוליוס פְּסִיאָנוֹס. עושר המשפחה ואזרחותה הרומית עשו את בנותיה, גם מבחינה כלכלית וגם חברתית, למועמדות טבעיות להינשא לאנשים שמעמדם אינו נופל מזה של פרשים רומאים. ואמנם אחותה הבכורה של יוליה דומנה, יוליה מְיִיסָה, נישאה עוד לפניו לאיש במעמד אף רם מזה של פרש, הוא הסנטור יוליוס אוויטוס אלכסיאנוס.

באותם ימים מקובל היה לשאול בידעוני, אמגוש, או אורקול אפילו בקרב אנשים שנחשבו למשכילים ולנאורים. לאחר מעשה סיפרו – ומחברים העלו את הסיפורים הללו על הכתב – כי גם סוורוס וגם יוליה דומנה היו כרוכים אחרי אותות ומגידי עתידות. מה עוד שהללו חזו לכל אחד מהם בנפרד גדולות ונצורות. המחבר-העורך של חיי ספטימיוס סוורוס שלפנינו אף מבליט את הידיעה, שמקורה היה בהורוסקופ של יוליה דומנה, ולפיה עתידה היא להינשא למלך (להלן, חיי ספטימיוס סוורוס ג 9). גם לסוורוס הראו בחלומותיו, ובאותות שונים גם בהקיץ, שהוא נועד לשררה גדולה (דיו קסיוס עה 3, 1). יתר על כן, לומדים אנו ממחבר-עורך חיי ספטימיוס סוורוס, כי הוא לקח את יוליה דומנה לאישה על שום ההורוסקופ המבטיח שלה. שניים אלה חברו אפוא על מנת לא להחמיץ את ההזדמנות שתיקרה בדרכם המשותפת לכונן את שושלת הקיסרים הבאה של רומא. עם זאת, כאשר הדבר הסתייע בידם, הם ביכרו להצהיר כי אין הם אלא הממשיכים על פי חוק את שושלת האנטונינים, שעליה הקיץ הקץ הלא-טבעי עם רצח הקיסר קומודוס, בן מרקוס אורליוס, הידוע בתולדות העתים כקיסר הפילוסוף. אמנם הם הציגו את עצמם כממשיכים (כמובן הלגיטימיים) של האנטונינים, אך בפועל הסוורים היו, כפי שעור יתברר, בעלי גישות ורעיונות מנחים שונים ונבדלים מאלה של האנטונינים. היו אלה השגות אשר אותן הם הגו בעצמם, אימצו ותרגמו לשפת המעשה, וניסו ליישם. הביוגרפיות מקובץ ההיסטוריה אוגוסטה שלפנינו עוסקות בהן, ועל פי דרכן גם עוקבות אחר מידות מימושן.